

Forord

Sociolingvistik

Dette nummer af Sprogforum handler om en af sprog- og kulturpædagogikkens grundlagsvidenskaber: sociolingvistikken. Sociolingvistik er studiet af sproget i samfundet såvel som af sprogene i samfundet. Sociolingvistikken beskæftiger sig både med hvordan sproglig kommunikation (uanset hvilket sprog) er en integreret del af menneskenes liv og et udtryk for deres sociale relationer til hinanden, og med hvordan mennesker, institutioner og stater omgås den sproglige mangfoldighed i ethvert samfund og i verden.

Anledningen til at lave dette nummer af Sprogforum er at sociolingvistikken er ved at komme på tapetet i skolen. Aktuelt er sociolingvistik fx en del af det nye fag 'Almen sprogforståelse' i gymnasiet. Og hvad er det så for et område sociolingvistikken dækker? Ja, det er et stort og voksende område der bl.a. omfatter emner som:

Sprogbrug, magt og identitet i forskellige sociale situationer, talesprog og skriftsprog, sprog og socialklasse (sociolekter), sprog og lokalitet (dialekter og regionalsprog), sprog, alder og generation, sprog og køn, sprogforandring, sprogblending og kodeskift, sprog og kultur, sprog, nationalitet og etnicitet, sprog og medier (bl.a. i de nye medier: chat, sms m.m.), sprog i uddannelse, sprogpolitik, sproglig normering og standardisering, og sprogenes rolle i internationalisering og globalisering.

Et enkelt nummer af Sprogforum kan selvfølgelig ikke dække så bredt. Men vi har forsøgt at give et indblik i en række væsentlige emner og synsvinkler.

Under arbejdet med nummeret blev der gennemført et symposium om sociolingvistik på RUC (4. marts 2005) i anledning af Professor Bent Preislers 60-års fødselsdag. Bent Preisler har været og er meget aktiv inden for dansk sociolingvistik med særligt henblik på det engelske sprog i Danmark og i det danske uddannelsessystem. Arrangørerne af symposiet tilbød foredragene som artikler til Sprogforum, hvilket vi taknemmeligt tog imod. Så artiklerne af Bent Preisler, Peter Harder, Hartmut Haberland, Tove Bull og Anne Holmen stammer derfra. Resten af artiklerne har temareaktionen selv indhentet med det formål at få en bred repræsentation af sociolingvistikken.

Kronik

Robert Phillipson: "It's the economy, stupid" (President Clinton) – eller har den sproglige mangfoldighed en chance?

Dette nummers kronikør advarer mod den større og større betydning der tillægges det engelske sprog på bekostning af andre sprog, bl.a. i Danmark. Robert Phillipson nævner en hel række sprogpoltiske tiltag der netop nu er i gang på EU-niveau, og som kræver brede drøftelser i Danmark, ikke blot i de berørte ministerier, men også blandt forskere og praktikere og i den almindelige befolkning. For hvad er Danmarks nationale interesse egentlig i denne sammenhæng?

Bent Preisler: Sprogpolitik er "det muliges kunst"?

Denne artikel bygger på Bent Preislers sammenfattende foredrag på ovennævnte symposium, og refererer derfor til de andre deltageres foredrag. Han fremhæver at for at sprogpolitik skal blive relevant, hensigtsmæssig og mulig, må den bygge på socio-lingvistisk indsigt. Den må bl.a. bygge på en nuanceret forståelse af sprognormer, og i den forbindelse anbefaler han at man skelner mellem tre forskellige forståelser af normativitet.

Karen Risager: Hvilke sprog tales der i Danmark?

I denne artikel giver Karen Risager en oversigt over de ca. 120 sprog der tales som modersmål i Danmark lige nu – en stor potentiel ressource både nationalt og internationalt.

Pia Zinn Ohrt: Gymnasieelevers sprogprofil – en stikprøve

Pia Ohrt har lavet en undersøgelse af hvilke sprog eleverne i 1.g og 1.hf på to forskellige gymnasieskoler har kendskab til. Det blev til ca. 62 sprog. Hvordan ser det mon ud på andre skoler, og hvordan kan denne sproglige mangfoldighed udnyttes?

Peter Harder: Sprog til hjemme- og udebane

Peter Harder reflekterer i denne artikel over sproglige normer og fremhæver at man – fx i forhold til engelsk – kan skelne mellem 'sprog til hjemmebane' og 'sprog til udebane'. Begge former for sprogbrug er 'lige gode', og de er begge styret af normer.

Tove Bull: Latin og engelsk som akademiske lingua francaer

I denne artikel retter Tove Bull en alvorlig kritik mod den sproglige anglo-amerikanisering af de højere uddannelser, en udvikling der ses som led i en kommerialisering af uddannelserne, hvor de studerende i stigende grad bliver til forbrugere snarere end til myndige borgere.

Hartmut Haberland: Sperantopük e Linglänapük as volapüks

Hartmut Haberland sammenligner i denne artikel engelsk og esperanto som verdenssprog, og diskuterer om det er rigtigt at hævde at esperanto er et neutralt sprog. Han stiller til sidst spørgsmålet: hvem ejer esperanto?

Anne Holmen: Tosprogede elevers engelskkundskaber

I denne artikel diskuterer Anne Holmen spørgsmålet om hvorvidt tosprogede elever skulle have særlig svært ved at lære engelsk. Hun gennemgår nogle typer af forklaringer herpå, og skitserer dernæst nogle krav til en pædagogik der i højere grad baserer sig på de tosprogede elevers læringsituation.

Kirsten Gomard: Sprog og køn i politik

Kirsten Gomard beretter her om en undersøgelse hun har lavet af sprogbrug i tv-debatter (krydsildsprogrammer i forbindelse med en EU-afstemning). Hun belyser hvordan kvindelige og mandlige politikere opererer 'med kønsnormerne som bagtæppe': De har forskellige vilkår og 'gør' køn og politik på forskellige måder.

Frans Gregersen: Om sprogforandring i virkelig tid

Frans Gregersen fortæller om et stort forskningsprojekt der netop er sat i gang, og som skal udforske det danske sprogs og det danske sprogsamfunds udvikling siden ca. 1800. Man vil studere udviklingen i 'virkelig tid', dvs. man vil bl.a. opspore tidligere informanter i dialektologiske og sociolingvistiske undersøgelser og studere hvordan deres dansk har udviklet sig siden.

Pia Quist: Multietnolekt da capo

Artiklen er en beskrivelse af det blandingsprog som er ved at udvikle sig i Danmark blandt unge med forskellige etniske baggrunde (herunder dansk), og som man fagligt kan kalde en multietnolekt, men som også går under betegnelser som 'perkerdansk' eller 'wallahsprog'. Endnu et udslag af den sproglige mangfoldighed, der hele tiden ændrer skikkelse.

Åbne sider

Helle Libenholt: Med Klafki i Irland

I artiklen "Med Klafki i Irland" fortæller Helle Libenholt om erfaringerne fra en tværfaglig lærerstudiekreds på Odense Seminarium om Wolfgang Klafki og hans kritisk konstruktive didaktik. Formålet med studiekredsen var bl.a. at tænke Klafkis kategoriske dannelsesteori ind i fagene, herunder engelsk, og Helle Libenholt viser med konkrete eksempler fra et undervisningsforløb om Irland hvordan dette kan gøres i faget engelsk. Forfatteren reflekterer undervejs over hvordan almen didaktisk viden kan omsættes til pædagogisk skolepraksis.

Godt Nyt

Rubrikken indeholder nyere udvalgt litteratur til temanummeret fra Danmarks Pædagogiske Biblioteks samling.

REDAKTIONEN